

HISTORIA WSPÓŁPRACY MIĘDZY LOARĄ I WISŁĄ

Mgr. Inż. Zbigniew GAŚOWSKI

Stowarzyszenie „Loire- Vistule”
Maison des Associations
46ter rue Sainte Catherine
45000 ORLEANS

Streszczenie : Historyczne losy Loary i Wisły stanowiących osie nie tylko rozwoju gospodarczego, ale i rozwoju cywilizacji i kultury obu państw były bardzo podobne. Upadek żeglugi handlowej, niegdyś bardzo rozwiniętej, a dziś praktycznie nie istniejącej odebrał tym rzekom dawne znaczenie gospodarcze, ale pozwoliły zachować wartości naturalne, dzisiaj tak bardzo cenione. Ta zbieżność doświadczeń była powodem zbliżenia się służb zajmujących się tymi rzekami i nawiązania konkretnej współpracy.

Punktem wyjścia do współpracy był „Program działania dla organizacji gospodarki zasobami wodnymi w Polsce” podpisany przez ministrów ochrony środowiska obu krajów. Punkt drugi tego protokołu dotyczył wdrożenia na górnej Wiśle monitoringu osłony przeciwpowodziowej na wzór istniejącego na Loarze systemu „CRISTAL”. Wykonanie tego programu zrealizowane było przez Służbę Hydrologiczną Loary (SHC) i oddział IMGW z Krakowa.

W 1994 współpraca między służbami Wisły i Loary została rozszerzona na obserwacje ewolucji geomorfologicznej koryta rzeki Loary za pomocą zdjęć lotniczych video. Metodyka ta została opracowana przez IMGW z Warszawy, oddała ona duże usługi w realizacji Plan Loire Grandeur Nature (PLGN)

Historia związków między Loarą i Wisłą zaczęła się « sentymalnie już w XVII wieku. To Loara dała Polsce dwie królowe :

– Marie-Louise de Gonzague de Nevers, żonę Władysława IV, a po jego śmierci jego brata Jana-Kazimierza
- Marie Casimire de la Grange d’ARQUIEN (Marysienka), żonę Jana III Sobieskiego, który podobno cenił wysoko Loare.

W tych czasach Loara i Wisła stanowiły osie nie tylko rozwoju gospodarki, ale i rozwoju cywilizacji i kultury obu państw. W przypadku obu rzek rewolucja przemysłowa, była jedną z głównych przyczyn upadku żeglugi handlowej, kiedyś bardzo rozwiniętej, a dziś prawie nieistniejącej. Odebrało to rzekom dawne znaczenie gospodarcze, jednakże przerzucenie transportu z rzeczno-żeglownego na kolejowy, pozwoliło zachować wartości naturalne, dzisiaj tak bardzo cenione. Niestety na terenach zalewowych tych rzek rozwinęła się urbanizacja w sposób często „nieokielzany” zwiększając podatność na straty powodziowe. Należało więc znaleźć równowagę między ochroną środowiska, bezpieczeństwem i rozwojem ekonomicznym. Ta zbieżność problemów i doświadczeń była powodem zbliżenia się służb zajmujących się tymi rzekami i nawiązania konkretnej współpracy.

Okazją do nawiązania współpracy były zmiany polityczne końca lat osiemdziesiątych Polsce.

Punktem wyjścia do współpracy był „Program działania dla organizacji gospodarki zasobami wodnymi w Polsce” podpisany we wrześniu 1990 roku przez ministrów ochrony środowiska obu krajów: Bronisława Kamińskiego z Polski i Brice Lalonde’a z Francji. Punkt drugi tego protokołu dotyczył uczestnictwa w programie służby hydrologicznej zlewni Loary Service Hydrologique Centralisteur (SHC) i polskiego partnera – Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.

„Rząd Polski jest w szczególności zainteresowany automatycznym systemem ochrony przeciwpowodziowej opracowanym dla zlewni Loary, którego przeniesienie na dorzecze Wisły byłoby zadaniem realizowanym wspólnie z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej. (cytat z porozumienia).

Duże zasługi w nawiązaniu współpracy położył tu nieodżałowany Bernard Kaczmarek przedstawiciel francuskiego Ministerstwa Ochrony Środowiska przy odpowiednim ministerstwie polskim.

Po wizytach technicznych specjalistów francuskich w Krakowie i polskich w Orleanie został podpisany protokół, który zdefiniował ramy współpracy we wdrażaniu na Wiśle w Zawichoście (50732 km²) monitoringu zarządzania gospodarką wodną w czasie „realnym”, a zwłaszcza w razie powodzi. Podpisany on został przez dyrektorów Macieja Maciejewskiego z IMGW z Krakowa i Jean Grassina ze służby hydrologicznej Loary (Service Hydrologique Centralisateur S.H.C) z Orleanu. Protokół ten został zaktualizowany w 1993 SHC zostało zastąpione przez Direction Regionale de l'Environnement -Centre DIREN Centre, współpraca została rozszerzona badaniami ewolucji geomorfologicznej Loary za pomocą zdjęć lotniczych video, opracowanymi przez dr Andrzeja Dobrowolskiego z IMGW WARSZAWA, która okazała się bardzo przydatna w realizacji PLGN. Z dużym smutkiem dowiedzieliśmy się o jego śmierci, to on był jednym z inicjatorów tego sympozjum. Współpraca nasza poszła w 2 kierunkach:

1) Sieć monitorowania Górnej Wisły „Vistel”

Budowa architektury stacji przekaźnikowych (radiowych)

Opracowanie architektury sieci radiowych było jednym z najważniejszych zadań dla przygotowania systemu monitoringu VISTEL.

Wymagało to przede wszystkim przeprowadzenia wielu pomiarów propagacji fal, tak aby opracowywany system był odporny na zakłócenia łączności przy transmisji danych niezależnie od warunków atmosferycznych. Zadanie komplikowało użytkowanie podobnych częstotliwości w sąsiednich krajach jak Ukraina, Słowacja i Rumunia. Dodatkową trudność przedstawiała również rzeźba terenu i silne zalesienie stanowiące czasami przeszkodę nie do przebycia dla fal radiowych. Aby sprawdzić efektywność pokrycia całości dorzecza Górnej Wisły łącznością radiową przeprowadzono pomiary na większości posterunków sieci VISTEL, sieć ta objęła ostatecznie:

- 56 posterunków wodowskazowych
- 43 posterunki i stacje meteorologiczne
- 34 posterunki opadowe

Pomiary wykonane zostały przez ekipę francuskich specjalistów związanych z siecią monitoringu CRISTAL w trakcie dwutygodniowych pobytów w Polsce w latach 1992, 1993 i 1994. Dysponowali oni specjalistycznym sprzętem zainstalowanym na samochodzie

System opracowany w oparciu między innymi o te pomiary sprawdził się dobrze w czasie powodzi w 1997 roku.

2) Dynamika zmian geomorfologicznych

W latach 1994 i 1995 ekipy specjalistów z IMGW wykonały wraz z przedstawicielami DIREN CENTER dokumentację fotograficzną około 550 kilometrowego odcinka Loary Środkowej i Dolnej. Pozwoliło to na wyszkolenie pracowników DIREN CENTER do dalszej samodzielnej pracy. Postępy w informatyce i przejście w późniejszym okresie z filmów video na seryjne zdjęcia fotograficzne pozwoliło na stworzenie Systemu Informacyjnego Ewolucji Koryta Loary (SIEL).

Porównanie fotomap z różnych okresów obserwacji daje informację o zmianach geomorfologicznych koryta takich jak erozja lub sedimentacja, jak również o ewolucji roślinności i ingerencji człowieka przejawiającej się w rozwoju infrastruktury (nowe drogi, mosty itp.), a poprzednio przez nadmierne pobory kruszywa w nurcie rzeki, które są obecnie zabronione. Informacje te potrzebne dla prowadzenia właściwej gospodarki wodnej w korytach rzek, okazały się niezbędne przy wdrażaniu w życie Plan-u Loire Grandeur Nature.

Współpraca między IMGW, a SHC, a później DIREN CENTRE zakończyła się pełnym sukcesem ku zadowoleniu obu partnerów. Stało się tak dlatego, że szybko nawiązały się bliskie, oparte na wzajemnym zaufaniu kontakty, z których obie strony czerpały duże korzyści.

Hydrologia nie była jedyną dziedziną współpracy. Można tu jeszcze przytoczyć zbliżnienia Regionu Centre z województwem Małopolskim, oraz miasta Krakowa z Orleanem, współpracę między uniwersytetami, tych dwóch miast, wymianę między muzeami i w Tczewie i Gdańsku z Chateaufort sur Loire i na końcu akcję Stowarzyszenia „Loara-Wisła” czyli łącznika - między Wisłą i Loarą.